

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Трембача Іллі Олександровича на тему: «Розробка самозахисного порошкового дроту для наплавлення деталей з високоманганової сталі», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 132 – Матеріалознавство

На експертизу представлено дисертаційну роботу обсягом 198 сторінок тексту і копії 7 наукових праць, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації, патент на винахід і 11 наукових праць, що засвідчують апробацію дисертації. Також надані документи стосовно впровадження науково-технічних розробок за матеріалом дисертації.

Метою роботи є підвищення ефективності процесу наплавлення деталей, що зазнають ударно-абразивного зносу за рахунок введення екзотермічної суміші до складу самозахисного порошкового дроту (СПД) та покращення механічних та експлуатаційних властивостей наплавленого металу.

Об'єктом дослідження є процес зміцнення і відновлення робочих поверхонь деталей, що зазнають ударно-абразивного зносу, шляхом наплавлення СПД нових сплавів на основі системи Fe–C–Mn–Cr–Ti.

Предметом дослідження є зварювально-технологічні характеристики СПД до складу якого введено екзотермічний додаток (ЕД)) та оксид РЗМ, структура, механічні і експлуатаційні властивостей наплавленого металу на основі системи Fe–C–Mn–Cr–Ti та технологія зміцнення деталей, що зазнають ударно-абразивного зносу.

Дисертаційну роботу Трембач Ілля Олександрович виконував у Донбаський державній машинобудівній академії протягом 2019–2025 р.р. згідно держбюджетної наукової теми «Підвищення ефективності застосування екзотермічних сумішей при електродуговому зварюванні та електрошлакових процесах» (№ держреєстрації 0119U103451, 2019–2024 р.р.).

1. Актуальність наукового дослідження.

Дисертація присвячена вирішенню актуальної науково-технічної задачі – підвищенню зносостійкості поверхні деталей шляхом використання розробленого і запропонованого для механізованого електродугового наплавлення захисного порошкового дроту. Запропонований порошковий дріт доцільно використовувати як для відновлення і зміцнення зношених деталей так і для виготовлення нових деталей. Наплавлений на робочу поверхню деталей метал характеризується підвищеною зносостійкістю в умовах дії на таку поверхню динамічних навантажень і абразивного матеріалу.

2. Зміст та обсяг дисертації.

Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, загальних висновків, списків літературних джерел, стосовно кожного із п'яти розділів, і додатків.

У 1-му розділі наводиться аналіз досліджень спрямованих на визначення довговічності деталей, які зазнають ударно-абразивного зносу в процесі їх роботи, а також матеріалів, що надають їм зміцнення. Враховували, що розроблення нових і удосконалення відомих зносостійких матеріалів базується на умовах експлуатації. Пріоритетним напрямом є створення матеріалів з метастабільними структурами шляхом вибору легуючого комплексу для підвищення міцності наплавленого шару. Обґрунтували, що практичний інтерес представляє технологія наплавлення високоманганових сталей з використанням СПД на основі $\text{MnO}_2 + \text{Al}$. Перспективним для умов ударно-абразивного впливу на поверхню деталей є напрям дослідження системи легування Fe-C-Mn-Cr-Ti з використанням модифікуючих оксидів рідкоземельних металів. Обґрунтували, що для підвищення експлуатаційних властивостей доцільно створювати багатофазну структурно-фазову систему, до складу якої входить мартенсит, а також карбіди і карбонітриди та метастабільний аустеніт, який зазнає мартенситного перетворення при навантаженнях в умовах експлуатації. Доцільно надавати відповідний вплив на його структурне перетворення.

У 2-му розділі наводиться обґрунтований вибір напрямів і методик дослі-

джень стосовно використання порошкового дроту та властивостей наплавленого металу. Також проаналізовано трибологічні властивості наплавленого металу і особливості штатних випробувань на абразивний і ударно-абразивний знос. При визначенні властивостей порівнювали показники відомих матеріалів з експериментальними. Даються методики, які задіяні в експериментах стосовно стійкості наплавленого металу до абразивного і ударно-абразивного зносу. Також наводиться методика визначення трибологічних властивостей сталей шляхом склерометричного випробування і опис досліджень динамічного зміцнення ультразвуковою ударною обробкою. Даються методики дослідження службових характеристик самозахисного порошкового дроту та методики дослідження структурно-фазового стану наплавленого металу.

Розділ 3-й присвячено розробці складу наповнювача СПД з екзотермічним додатком $\text{MnO}_2 + \text{Al}$ та дослідження його зварювально-технологічних властивостей. Визначали хімічний склад та наявність легуючих елементів, що увійшли до складу запропонованого порошкового дроту 140Г6ХЗТ, який містить екзотермічний додаток $\text{MnO}_2 + \text{Al}$. Обґрунтували використання оптимальних параметрів режиму наплавлення, що дозволило отримати наплавлений метал з аустенітною структурою і дисперсними карбідами.

Таким чином отримали наплавлений метал фізико-механічні властивості якого є більш високими порівняно з аналогічними властивостями наплавленого металу отриманого за штатною технологією.

В розділі 4 наводяться результати дослідження впливу режимів наплавлення СПД з екзотермічним додатком $\text{MnO}_2 + \text{Al}$ на мікроструктуру та механічні властивості наплавленого металу. Вивчали вплив режимів наплавлення СПД з екзотермічним додатком $\text{MnO}_2 + \text{Al}$ на величину зерна, морфологію неметалевих включень та твердість наплавленого металу. Досліджували вплив екзотермічного додатку $\text{MnO}_2 + \text{Al}$, а також вмісту в наповнювачі СПД мангану, вуглецю та модифікаторів Ti і PЗМ на показники розплавлення та наплавлення СПД. Встановили, що при збільшенні вмісту екзотермічного додатку у складі наповнювача СПД в межах 20–40 % вміст вуглецю у наплавленому металі

зменшується.

5-й розділ присвячено дослідженню мікроструктури, визначенню механічних та трибологічних властивостей СПД 140Г6ХЗТ і його промислового впровадженню. Встановили, що запропонований СПД (140Г6ХЗТ) в порівнянні з відомими СПД характеризується більш високими фізико-механічними властивостями. Згідно випробувань стійкість до зношування відновлених хрестовин стрілочних переводів зі сталі 110Г13Л з використанням запропонованого СПД (140Г6ХЗТ) збільшилася у 1,62–1,85 рази, а стійкість зміцнених черпаків живильника зі сталі 30Л збільшилася у 3,10–3,26 разів.

3. Повнота викладення отриманих результатів у наукових виданнях.

Основні результати і наукові положення, висновки та рекомендації, що наведені в дисертації повністю висвітлені у 7 наукових публікаціях, з яких 5 у закордонних виданнях. Основні положення дисертації доповідались та обговорювались на 16 міжнародних конференціях та семінарах. За матеріалом дисертації отримано один патент України на винахід.

4. Рекомендації по використанню результатів дисертації.

Отримані та запропоновані автором результати доцільно використовувати у машинобудівній галузі України для виготовлення обладнання, яке застосовується для розробки корисних копалин. Таке обладнання працює в умовах інтенсивного ударно-абразивного зносу. І тому отримані в дисертаційній роботі результати, що забезпечують підвищену стійкість до зносу і руйнування деталей, доцільно впроваджувати першочергово на таких підприємствах. Водночас результати досліджень корисно використовувати і в матеріалі відповідних дисциплін, які викладаються у ВНЗ за спеціальністю 132 – Матеріалознавство.

5. Оформлення дисертації.

Дисертаційна робота викладена логічно, послідовно і коректно. Оформлення дисертації відповідає нормативним положенням.

6. Зауваження щодо змісту та оформлення роботи.

Слід відзначити наступні зауваження щодо змісту та оформлення розглянутої дисертаційної роботи, що рецензується:

– у змісті, стор. 16, не наведено: підпункт 2.2.1 (стор. 87); підпункт 2.2.2 (стор. 89); підпункт 2.2.3 (стор. 90); підпункт 2.2.4 (стор. 90); підпункт 2.2.5 (стор. 91);

– у змісті, стор. 17, не наведено: підпункт 2.3.1 (стор. 92); підпункт 2.3.2 (стор. 92); підпункт 2.3.3 (стор. 93); підпункт 2.3.4 (стор. 94);

– у змісті, стор. 17, не наведено: підпункт 3.2.1 (стор. 114); підпункт 3.2.2 (стор. 116); підпункт 3.2.3 (стор. 118); підпункт 3.3.1 (стор. 122); підпункт 3.3.2 (стор. 122); підпункт 3.3.3 (стор. 124); підпункт 3.4.1 (стор. 129); підпункт 3.4.2 (стор. 131); підпункт 3.4.3 (стор. 132);

– у змісті, стор. 17, не наведено: підпункт 3.5.1 (стор. 136); підпункт 3.5.2 (стор. 137); підпункт 3.5.3 (стор. 138);

– у змісті, стор. 17, не наведено: підпункт 4.2.1 (стор. 150); підпункт 4.2.2 (стор. 151); підпункт 4.2.3 (стор. 152); підпункт 4.3.1 (стор. 155); підпункт 4.3.2 (стор. 156); підпункт 4.3.3 (стор. 157); підпункт 4.4.1 (стор. 160); підпункт 4.4.2 (стор. 161); підпункт 4.4.3 (стор. 161);

– допускаються окремі помилки при наведенні індексів хімічних сполук. Наприклад, стор. 102.

– мають місце граматичні помилки. Наприклад, стор. 177, 178, 186, 188, 190.

7. Висновок про відповідність дисертації паспорту спеціальності і встановленим вимогам.

Зазначені зауваження можна вважати такими, що не знижують цінності роботи та не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Дисертаційна робота Трембача Іллі Олександровича є завершеним науковим дослідженням, що містить нові науково-обґрунтовані теоретичні та практичні результати у галузі матеріалознавства та зварювання.

Дисертаційна робота оформлена у відповідності до чинних вимог ДСТУ.

В цілому вважаю, що дисертаційна робота Трембача Іллі Олександровича на тему: «Розробка самозахисного порошкового дроту для наплавлення деталей з високоманганової сталі» відповідає чинним кваліфікаційним вимогам п. п. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів» і затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р.

Все вищенаведене дає підстави стверджувати, що дисертаційну роботу виконано на високому науковому рівні, а її автор Трембач Ілля Олександрович – заслуговує присвоєння наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 132 – Матеріалознавство.

Офіційний опонент,
доктор технічних наук, професор
кафедри зварювання
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

Віталій ДМИТРИК

